

SLA408H1S 2007.

Week 1 Readings.

Maxim Tarnawsky. tarn@chass.utoronto.ca

Надія Тубальцева

ЖАРКО...

Кур'єр Кривбасу, 202 (вересень 2006) стор. 51–52.

- Ой-ой-ой, — плакала-надрилась Дуня Зикун.
— Дусенько, чого ти плачеш? Що сталося? Та скажи хоч що-небудь! — благав чоловік.
— Відійди від мене, окаянний! Усі скоро з голоду задубіємо, а ти тут мені “дуськаєш”...
— Ти ж знаєш, як я тебе замолоду любив... Як намучився, поки взяв... Чого ж ти знущася наді мною і в таку лиху годину?
— Трухля ти, а не чоловік, ось чому! Ой-ой-ой!
— Не плач, кажу тобі! Краще поясни, що трапилося?
— Наша донечка Кумкиному сину носа роз'юшила, так її Кумка лозиною побив...
— Це той колгоспний активіст? Уб'ю бугаяку за дитину! Візьму ножаку й заріжу!
— Ой, не треба, Степаночку!
— Не вий! Не гризи мою душу!
— Заспокойся, голубчику. Я знаю, що робити... Вони нас хочуть голодом заморити, а ми їх випередимо — переб'ємо усіх!
— Цих переб'ємо — інші прийдуть...
— Нехай.
— І то правда. З косою на тисячі піду. Краще від кулі загинути, ніж пухлою колодою на лаві валятися. Ех, зброї немає!..
— Візьмемо у “буксирів”...
— Як?
— Ти йди до контори, галас підніми: дитину побили, катюги, бандити, уморителі... Тебе заарештують, посадять до в'язниці. Приставлять озброєних охоронців. Я з бабами рано-вранці прийду й відіб'ю тебе.
На тім і порішили. Сидить Степан Зикун у Знаменівській тюрмі, думу думає. Раптом чує голос своєї Дусеньки:
— Пустить до Стьопи...
— А ти хто йому?
— Дружина.
— Так вас аж п'ятеро. Може, усі — дружини?
— Родички...
— Пізніше приходьте. Начальство прокинеться — розпорядиться.
— А що із Стьопою буде? — питає Дуня.
— У Новомосковськ повеземо, там судитимуть. Ей, бабо, не підходь близько, бо застрелю...
— Ах ти, тхір смердючий! Застрелить він мене?! У зад собі застроми тую гвинтівку! — ніби з кулемета випалила Дуня.
Почулося вовтузіння, схлипи, зойки. Скоро двері хати, де сидів під вартою Степан, розчахнулися — на порозі з гвинтівкою в руках стояла розпашіла від перемоги Дуня.
— Ну, Степанчику, тепер у нас одна дорога — до лісу... Нічого, наші родичі у Сибіру взимку не пропали, то й ми у Товщі не пропадемо.
— А що ви з охоронцями зробили?
— По дві на кожного з тих шмаркачів накинулися, до землі притисли, по ганчірці у рота заштотвали. А Люба Рибалчиха спочатку в одного на піці посиділа, поки смикатися не перестав, потім — в іншого. Задом передушила...
Забрали Зикуні доньку свою, якісь речі на візок кинули й гулькнули у Товщу.

Того ж дня наїхало з повіту чекістів — чоловік з десять. Обшукували, розпитували, заарештували жінок. Тоді чоловіки скинулися — що робити? Пішли шукати Зикунів у Самарській Товщі. Вигукали з лісу, забрали гвинтівки, відбили своїх бабів і самі подалися до лісу, аж під Новотроїцьке.

Приїхав із Новомосковська цілий загін чекістів — давити повстання. Побігли на кут: у двох хатах по старій бабі тільки і знайшли. Витягали на двір волоком, бо старі були не ходячі, хати запалили. Одна баба до ранку на подвір'ї на смерть замерзла. А друга холоду боялась -полізла, як стара гадюка у кубло, у свою оселю.

Коли вогонь розгорівся, чутно було, як кричала дико: “Жарко! Ой, жарко, людоньки”...

Коли ж кут згорів, прислав голова трактор і переорав усе на поле. А люди з кута хтозна-куди й поділися.

Надія Тубальцева

Тополя

Кур'єр Кривбасу, 202 (вересень 2006) стор. 48–49.

Із третього неба кохання опустилося на землю, пройшлося вулицями села, помітило зі здивуванням: “Скільки красивих парубків та дівчат!..”

— Іди звідси, — порадив Творець, — скоро сюди прийде горе, не до тебе буде.

— Будь ласка, Боженьку, — стало благи кохання, — поки горе не прийшло, дозволяйте мені пожити серед цих людей!

— Не буде з цього добра...

— Майте совість... Хіба такі красені й красуні не заслуговують хоча б на тимчасове щастя?..

— Дивись, я попередив...

Прийшло кохання до Михайла та Насті — обдарувало щастям, про яке усі мріють. Побралися молоді, притулилися до Михайлових батьків, а тут саме Настина прабаба упокоїлася у Бозі — така стара, що про її смерть уже ніхто й не думав: вважали бабу безсмертною. В її хату під трьома тополями й пішли жити молодята.

Кохання їхне засліплювало людей: ніхто не завдав їм шкоди, не обпик бодем, не зурочив прокльоном. Народилась у Михайла та Насті донечка Олянка. Жила дитина у тіні кохання, як пурпура квітка в саду чаклуна, до двох років. Такою милою, веселою та лагідною росла, що кожному, хто бачив ту дівчинку, хотілося поцілувати її у трояндовий пелюсток щічки.

А потім прийшов великий голод. Настя себе не жаліла, аби врятувати від наглої смерті чоловіка й доньку. Вставала рано, коли вони ще спали,

й йшла у плавні — копати рогозове коріння. Розіб'є кригу, занурить руки у колючу воду, що аж викручує суглоби, і тягне рогозину. Вдома чистила корінці й варила з них “кашку”, якою й годувала Михайла й Олянку. А то ще натре на терці й “деруни” рогозові спече. Та одного разу, знесилившись від холоду й голоду, видно, втратила свідомість, упала у воду та й захлинулася. Кинувся Михайло шукати дружину, побіг у плавні і знайшов її уже мертво. Приніс додому, поклав у ліжко, пригорнувся до коханої й лежав довго, сподіваючись теплом свого тіла та полум'ям любові відігріти й оживити жінку. Дарма, нема у світі такої сили, щоб у задубіле тіло душу вдихнула. Було б йому думати про живих — про доньку маленьку та про батьків, а він про мертво кохану думав. •

Маленька Олянка гралась на підлозі ганчір'яними ляльками та позіхала тихо раз у раз — може, зрозуміла раніше за нього, що мами вже не повернеш. Хтозна, про що думають такі маленькі діти, яке розуміння про світ мають? Ми не питаємо, вони й не кажуть... На ніч Олянка залізла у ліжко, притулилась до батька, бо мама була холодною й не могла зігріти її. Затихли. І тоді взяв Михайло бритву, акуратно розрізав під ліктем вени, полежав-полежав та й заснув. А вранці вже не прокинувся.

Кохання зайшло попроситися, двері відкрило, побачило калюжу крові при ліжкові. Не стало близько підходити, не захотіло ноги свої людською кров'ю забруднювати. Бридко стало коханням...

Прийшла на ранок матір Михайлова — провідати синову родину — і побачила: лежить він, ще теплий, але білий, бездиханний, обійнявши мертво, аж прозору від холоду й голоду, дружину. Підлога в крові, а по чорно-червоній калюжі тягнеться рівний ланцюжок відбитків маленьких босих ніжок. Це Оляночка прокинулася, вилізла з ліжка й пішла з хати.

Знайшла її бабуся у порожньому сажу, в купці соломи, яку колись підстиляли свиням, аби вони не мерзли взимку. Та вже й дух свинячий у сажу розвіяло давно. Забрала бабуся онуку до себе.

Була дитина розумна, розмовляла цілими реченнями, а по смерті батьків стала несповна розуму. Мабуть, батьківська кров її спричинила. Виросла при бабі-дідові гарною, стрункою, немов тополя. Та була блаженною.

Спочатку одна тополя всохла. Але не впала — привалилась до тополика і стояла так довго. А тоді разом упали й лягли, схрестившись.

Коли ж третя тополя всохла, Оляна померла. Пішла у плавні взимку, там і замерзла.